Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. ožujka 2015.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 31. stavak 2. – Direktiva 2003/88/EZ – Članak 7. – Pojam ‚radnika' – Osoba s invaliditetom – Pravo na plaćeni godišnji odmor – Nacionalni propis suprotan pravu Unije – Uloga nacionalnog suda"

U predmetu C-316/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Cour de cassation (Francuska), odlukom od 29. svibnja 2013., koju je Sud zaprimio 10. lipnja 2013., u postupku,

Gérard Fenoll

protiv

Centre d'aide par le travail „La Jouvene",

Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, predsjednik vijeća, A. Borg Barthet, E. Levits (izvjestitelj), M. Berger i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 27. ožujka 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za G. Fenolla, G. Delvolvé i A. Delvolvé, odvjetnici,

— za Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon, L. Cocquebert, odvjetnik,

— za francusku vladu, N. Rouam, D. Colas i R. Coesme, u svojstvu agenata,

— za nizozemsku vladu, M. Bulterman i C. Schillemans, u svojstvu agenata,

— za Europsku komisiju, M. Van Hoof i M. van Beek, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: francuski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. lipnja 2014.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje pojma „radnika“ u smislu Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL L 299, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 31.) i članka 31. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između G. Fenolla, s jedne strane, i Centre d'aide par le travail „La Jouvene“(u daljnjem tekstu: CAT „La Jouvene“) i Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (u daljnjem tekstu: APEI), s druge strane, u svezi sa zahtjevom odnosne osobe za financijsku naknadu na temelju neiskorištenog plaćenog godišnjeg odmora.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Članak 1. Direktive 2003/88, naslovljen „Svrha i opseg“, predviđa:

„1. Ova Direktiva postavlja minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete za organizaciju radnog vremena.

2. Ova se Direktiva primjenjuje na:

(a) najkraća razdoblja [...] godišnjeg odmora [...]

[...]

3. Ova se Direktiva primjenjuje na sve sektore djelatnosti, kako javne, tako i privatne, u smislu članka 2. Direktive [Vijeća 89/391/EEZ od 12. lipnja 1989. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu (SL L 183, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 50.)], ne dovodeći u pitanje članke 14., 17., 18. i 19. ove Direktive.

[...]“

4 Članak 7. te direktive, naslovljen „Godišnji odmor“, glasi kako slijedi:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi svaki radnik imao pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, ovisno o uvjetima za stjecanje prava i za odobravanje takvog odmora utvrđenim nacionalnim propisima i/ili praksom.

2. Najkraći plaćeni godišnji odmor ne može se zamijeniti novčanom naknadom, osim u slučaju prestanka radnog odnosa.“

5 Članak 17. navedene direktive predviđa da države članice mogu odstupiti od pojedinih njezinih odredaba. Međutim, nisu dopuštena nikakva odstupanja u odnosu na njezin članak 7.

6 Članak 2. Direktive 89/391, naslovljen „Opseg“, glasi:

„1. Ova Direktiva primjenjuje se na sve sektore djelatnosti, kako javne tako i privatne (industrijske, poljoprivredne, trgovinske, administrativne, uslužne, obrazovne, kulturne, zabavne itd.).

2. Ova Direktiva ne primjenjuje se kod obilježja svojstvenih određenim specifičnim aktivnostima u sektoru državne uprave kao što su oružane snage ili policija, ili na neke posebne aktivnosti u poslovima zaštite građana s kojima je u direktnoj suprotnosti.

U tom slučaju potrebno je u najvećoj mogućoj mjeri osigurati sigurnost i zdravlje radnika s obzirom na svrhu ove Direktive.“

Francusko pravo

Zakonik o radu

7 Članak L. 223-2 prvi podstavak Zakonika o radu, u verziji koja je bila na snazi na dan nastanka činjenica iz glavnog postupka, predviđa:

„Radnik koji tijekom referentne godine dokaže da je bio zaposlen kod istog poslodavca u vremenu od najmanje mjesec dana stvarnog rada ima pravo na godišnji odmor u trajanju od dva i pol radna dana po mjesecu rada, s tim da ukupno trajanje godišnjeg odmora ne može biti dulje od trideset radnih dana.“

8 U skladu s člankom L-223-4 tog zakonika:

„Da bi se odredilo trajanje razdoblja godišnjeg odmora, kao mjesec dana stvarnog rada smatraju se razdoblja od četiri radna tjedna ili dvadeset četiri radna dana. Razdoblja plaćenog godišnjeg odmora, zamjenskog vremena za odmor [...], rodiljnog dopusta [...], dopusta stečenog na temelju skraćenog radnog vremena i razdoblja neprekinutog trajanja od najviše godine dana u kojem je izvršenje ugovora o radu prekinuto zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti smatraju se razdobljima stvarnog rada [...]“

[...]“

9 Članak L. 323-10 navedenog zakonika propisuje:

„U smislu ovog odjeljka, radnikom s invaliditetom smatra se svaka osoba čije su mogućnosti za dobivanje ili zadržavanje zaposlenja stvarno umanjene zbog izmjene jedne ili više fizičkih, osjetilnih ili mentalnih funkcija.

Status radnika s invaliditetom utvrđuje komisija iz članka L. 146-9 Zakonika o socijalnoj zaštiti i zaštiti obitelji.

Upućivanje u ustanovu ili službu iz članka L. 312-1 stavka 1. točke 5. navedenog zakonika vrijedi kao priznanje statusa radnika s invaliditetom.“

Zakonik o socijalnoj zaštiti i zaštiti obitelji

10 Članak L. 312-1 Zakonika o socijalnoj zaštiti i zaštiti obitelji, u verziji koja je na snazi od 6. rujna 2003., glasi:

„U smislu ovog zakonika, socijalne ustanove i službe te zdravstveno-socijalne službe su sljedeće ustanove i službe, s vlastitom pravnom osobnosti ili bez nje:

[...]

5° Ustanove ili službe:

a) za pomoć putem rada, osim sustava koji imaju sklopljene ugovore za djelatnosti iz članka L. 322-4-16 Zakonika o radu i zaštićenih radionica definiranih u članku L. 323-30 i sljedećim člancima tog zakonika;

[...]“

11 Članak L. 344-2 Zakonika, u verziji koja je bila na snazi između 3. siječnja 2002. i 11. veljače 2005., određivao je:

„Centri za pomoć putem rada, koji uključuju ili ne uključuju udomiteljsku obitelj, prihvaćaju adolescente i odrasle osobe s invaliditetom koji ne mogu, privremeno ili trajno, raditi ni u redovnim poduzećima ni u zaštićenoj radionici ili preko centra za pružanje rada od kuće, niti obavljati samostalnu profesionalnu djelatnost. Oni im nude mogućnosti različitih profesionalnih djelatnosti, zdravstveno-socijalnu zaštitu i pomoć u obrazovanju te životno okruženje koje doprinosi njihovu osobnom razvoju i socijalnoj uključenosti.

[...]“

Glavni postupak i prethodna pitanja

12 G. Fenoll od 1. veljače 1996. do 20. lipnja 2005. bio je korisnik CAT-a „La Jouvene“. U početku je redovito ostvarivao pravo na pet tjedana plaćenog godišnjeg odmora.

13 Od 16. listopada 2004. do trenutka kada je napustio navedeni CAT, G. Fenoll bio je na bolovanju. U vrijeme početka razdoblja nesposobnosti, imao je 12 stečenih, a neiskorištenih dana plaćenog godišnjeg odmora, koji se odnose na razdoblje rada od 1. lipnja 2003. do 31. svibnja 2004. Osim toga, G. Fenoll mogao je koristiti godišnji odmor za razdoblje od 1. lipnja 2004. do 31. svibnja 2005. Ta stečena, a neiskorištena prava na godišnji odmor za dva sporna razdoblja, prema tužiteljevu mišljenju, davala su pravo na isplatu novčane naknade u iznosu od 945 eura. CAT „La Jouvene“ odbio mu je isplatu.

14 Budući da je Tribunal d’instance d’Avignon (Francuska) u konačnici odbio njegov zahtjev za naknadu, G. Fenoll podnio je žalbu.

15 Sud koji je uputio zahtjev podsjeća na sudsku praksu Suda glede članka 7. Direktive 2003/88 kao i onu glede pojma „radnika“u smislu članka 45. UFEU-a. S tim u svezi, taj se sud pita jesu li osobe smještene u CAT, koje nemaju status zaposlenika, obuhvaćene pojmom „radnika“ u smislu prava Unije.

16 Sud koji je uputio zahtjev podsjeća na tekst članka 31. stavka 2. Povelje, prema kojem svaki radnik ima pravo na plaćeni godišnji odmor, i potvrđuje da se, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u sporu između pojedinaca može pozivati na temeljna prava Europske unije kako bi se provjerilo poštuju li Unija i države članice ta temeljna prava prilikom provedbe prava Unije.

17 U tim je uvjetima Cour de cassation odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 3. Direktive [89/391], na koju se pozivaju odredbe članka 1. Direktive [2003/88], koji joj određuje opseg, tumačiti u smislu da se osoba primljena u [CAT] može smatrati ‚radnikom' u smislu navedenog članka 3.?

2. Treba li članak 31. [Povelje] tumačiti u smislu da se osoba poput one opisane u prethodnom pitanju može smatrati ‚radnikom' u smislu navedenog članka 31.?

3. Može li se osoba poput one opisane u prvom pitanju izravno pozvati na prava iz Povelje u svrhu stjecanja prava na plaćeni godišnji odmor ako nacionalni propisi predviđaju takva prava te mora li nacionalni sud, kako bi se osigurao puni učinak tog prava, izuzeti iz primjene svaku suprotnu odredbu nacionalnog prava?"

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

18 Svojim pitanjima, koja treba ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li pojam „radnika" u smislu članka 7. Direktive 2003/88 i članka 31. stavka 2. Povelje tumačiti u smislu da on obuhvaća osobu primljenu u centar za pomoć putem rada, poput onoga iz glavnog postupka.

19 U tom smislu, najprije valja podsjetiti da se, u skladu s člankom 1. stavkom 3. Direktive 2003/88, u svezi s člankom 2. Direktive 89/391, na koji se poziva, navedene direktive odnose na sve sektore djelatnosti, privatne i javne, u svrhu poticanja poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu i reguliranja određenih aspekata organizacije njihova radnog vremena.

20 Sud je stoga presudio da opseg Direktive 89/391 mora biti široko određen, tako da se iznimke, predviđene u članku 2. stavku 2. prvom podstavku te direktive, moraju usko tumačiti (vidjeti u tom smislu osobito presude Simap, C-303/98, EU:C:2000:528, t. 34. i 35. i Komisija/Španjolska, C-132/04, EU:C:2006:18, t. 22.). Naime, navedene iznimke usvojene su isključivo u svrhu osiguranja pravilnog funkcioniranja usluga nužnih za zaštitu sigurnosti, zdravlja i javnog reda u slučaju okolnosti iznimne težine i razmjera (presuda Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, t. 21. i navedena sudska praksa).

21 Budući da nijedna od tih okolnosti nije relevantna u odnosu na položaj osobe poput tužitelja u glavnom postupku, njegova djelatnost ulazi u opseg Direktive 2003/88.

22 Iz toga proizlazi da se odredbe Direktive 2003/88, uključujući i članak 7., primjenjuju u odnosu na djelatnost koju obavlja G. Fenoll.

23 Pitanje suda koji je uputio zahtjev jest, dakle, obavlja li G. Fenoll tu djelatnost kao radnik u smislu članka 7. Direktive 2003/88 i članka 31. stavka 2. Povelje.

24 U tom pogledu, glede Direktive 2003/88 valja napomenuti da ona, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 29. svojeg mišljenja, ne upućuje na pojam radnika kako je naveden u Direktivi 89/391 ni na definiciju tog pojma kako proizlazi iz zakonodavstava i/ili nacionalne prakse (vidjeti presudu Union syndicale Solidaires Isère, C-428/09, EU:C:2010:612, t. 27.).

25 Iz toga proizlazi da se, u svrhu primjene Direktive 2003/88, pojam radnika ne može tumačiti različito ovisno o pojedinom nacionalnom pravu, nego ima svoje samostalno značenje u pravu Unije (presuda Union syndicale Solidaires Isère, EU:C:2010:612, t. 28.).

26 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 26. svojeg mišljenja, taj se zaključak odnosi na tumačenje pojma „radnika“ u smislu članka 7. Direktive 2003/88 i članka 31. stavka 2. Povelje, kako bi se osigurala ujednačenost opsega *ratione personae* prava na plaćeni godišnji odmor za radnike.

27 U tom kontekstu, valja podsjetiti da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pojam „radnika“u okviru Direktive 2003/88 mora definirati u skladu s objektivnim kriterijima koji karakteriziraju radni odnos s obzirom na prava i dužnosti osoba o kojima je riječ. Dakle, kao „radnika“ treba smatrati svaku osobu koja obavlja stvarne i učinkovite djelatnosti, uz isključenje djelatnosti tako malog razmjera da ih se može smatrati isključivo marginalnima i dopunskima. Značajka je radnog odnosa činjenica da osoba tijekom određenog vremena obavlja poslove u korist druge osobe i pod njezinim vodstvom, u zamjenu za što prima naknadu (vidjeti u tom smislu presudu Union syndicale Solidaires Isère, C-428/09, EU:C:2010:612, t. 28. i Neidel, EU:C:2012:263, t. 23.).

28 Kako bi se provjerilo može li takav pojam obuhvaćati osobu primljenu u CAT, kao što je to G. Fenoll, treba uzeti u obzir sljedeće elemente.

29 Kao prvo, Sud je utvrdio da se nacionalni sud u okviru kvalifikacije pojma „radnika“ koju je dužan obaviti mora temeljiti na objektivnim kriterijima i obaviti ukupnu ocjenu svih okolnosti predmeta koji se pred njim vodi, s obzirom na prirodu predmetnih djelatnosti i odnos između predmetnih stranaka (presuda Union syndicale Solidaires Isère, EU:C:2010:612, t. 29.).

30 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da osobe koje su primljene u CAT ne podliježu određenim odredbama Zakonika o radu. Međutim, ta okolnost, koja dovodi do kvalifikacije pravnog položaja tih osoba kao „*sui generis*“, ne može biti odlučujuća za ocjenu odnosa između predmetnih stranaka.

31 Naime, treba podsjetiti da je Sud s tim u svezi već utvrdio da *sui generis* pravna priroda radnog odnosa prema nacionalnom pravu ne može imati nikakav utjecaj na status radnika u smislu prava Unije (vidjeti presudu Kiiski, C-116/06, EU:C:2007:536, t. 26. i navedenu sudsku praksu).

32 Kao drugo, jasno je da je G. Fenoll tijekom određenog vremena, u ovom slučaju od stupanja u službu CAT-a „La Jouvene“1996. i tijekom najmanje pet uzastopnih godina, na temelju kojih je ostvario, među ostalim, plaćeni godišnji odmor, obavljao različite poslove. Iz spisa dostavljenog Sudu proizlazi da je te poslove, koje je pratila zdravstveno-socijalna zaštita, dodjeljivalo i njima upravljalo osoblje i uprava CAT-a „La Jouvene“, pri čemu su odnosnoj osobi nastojali omogućiti način života koji najbolje odgovara njezinim potrebama. Takav organizacijski okvir omogućuje subjektu kao što je CAT, o kojem je riječ u glavnom postupku, da se istodobno brine o osobnom razvoju osobe s teškim invaliditetom razvijanjem njezinih sposobnosti i, koliko je to moguće, o tome da ta osoba može imati određenu ekonomsku korist od poslova koje obavlja.

33 Kao treće, iz spisa podnesenog Sudu također proizlazi da su poslovi koje je obavljao G. Fenoll, koji je ušao u ekonomsko-socijalni program CAT-a „La Jouvene“, obavljani uz naknadu. U tom kontekstu, treba napomenuti da se činjenica da je naknada CAT-a „La Jouvene“ mogla biti nešto niža od zajamčene minimalne plaće u Francuskoj ne može uzeti u obzir pri kvalifikaciji G. Fenolla kao „radnika“ u smislu prava Unije.

34 Prema utvrđenoj sudskoj praksi Suda, ni manja ni veća produktivnost odnosne osobe, ni porijeklo sredstava plaćanja ni njihova ograničena razina ne mogu imati nikakva utjecaja na status radnika u smislu prava Unije (vidjeti presude Bettray, 344/87, EU:C:1989:226, t. 15. i 16., Kurz, C-188/00, EU:C:2002:694, t. 32. i Trojani, C-456/02, EU:C:2004:488, t. 16.).

35 Kao četvrto, važno je znati treba li djelatnosti koje je G. Fenoll obavio u sklopu CAT-a „La Jouvene“ smatrati „stvarnima i učinkovitima“ ili se one pojavljuju kao isključivo marginalne i dopunske, tako da ne mogu, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda navedenom u točki 27. ove presude, dovesti do kvalifikacije osobe koja ih obavlja kao „radnika“.

36 S tim u svezi, Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon i francuska vlada iz činjenica koje su dovele do presude Bettray (344/87, EU:C:1989:226) zaključili su, po analogiji, da se G. Fenoll može smatrati „radnikom“, s obzirom na to da su njegove djelatnosti u okviru CAT-a „La Jouvene“ navodno slične onima koje obavljaju osobe primljene u terapijski centar za ovisnike o drogama, poput onoga o kojemu je riječ u toj presudi.

37 Taj se pristup ne može prihvatiti.

38 Naime, treba najprije napomenuti da je Sud, iako je u točki 17. presude Bettray (344/87, EU:C:1989:226) utvrdio da se ne mogu smatrati stvarnim i učinkovitim gospodarskim djelatnostima one koje su samo sredstvo rehabilitacije ili reintegracije osoba koje obavljaju, također već naveo da je to razmatranje relevantno samo s obzirom na činjenice koje su dovele do te presude, koje karakterizira položaj osobe koja je, zbog svoje ovisnosti o drogama, zaposlena na temelju nacionalnog propisa kojemu je svrha osigurati posao za one koji, na neodređeno vrijeme, zbog okolnosti koje se odnose na njihovo stanje, ne mogu raditi u normalnim uvjetima (vidjeti presudu Trojani, C-456/02, EU:C:2004:488, t. 19. i navedenu sudsku praksu).

39 Nadalje, treba utvrditi da, čak i ako su poslovi CAT-a „La Jouvene“ rezervirani za osobe koje zbog okolnosti koje se odnose na njihovo stanje ne mogu biti zaposlene u normalnim uvjetima, poput onih za ovisnike o drogama u predmetu u kojem je donesena presuda Bettray (344/87, EU:C:1989:226), iz spisa dostavljenog Sudu ipak proizlazi da su sam koncept načina funkcioniranja CAT-a i stoga djelatnosti koje obavljaju osobe s invaliditetom takvi da se te djelatnosti ne pojavljuju kao isključivo marginalne i dopunske, u smislu sudske prakse navedene u točki 27. ove presude.

40 Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 42. svojeg mišljenja, djelatnosti koje obavljaju osobe s invaliditetom u okviru CAT-a „La Jouvene“ nisu stvorene samo radi osiguranja posla, ako je moguće derivativnog, za te osobe. Štoviše, te djelatnosti, iako su prilagođene mogućnostima odnosnih osoba, imaju određenu ekonomsku korisnost. To je osobito tako jer te djelatnosti omogućuju vrednovanje produktivnosti osoba s teškim invaliditetom, ma koliko ona bila smanjena, te u isto vrijeme osiguravaju potrebnu im socijalnu zaštitu.

41 Iz prethodnih razmatranja stoga slijedi da se, na temelju elemenata koji proizlaze iz spisa podnesenog Sudu, osoba koja obavlja djelatnosti poput onih G. Fenolla u sklopu CAT-a „La Jouvene“može smatrati „radnikom“ u smislu članka 7. Direktive 2003/88 i članka 31. stavka 2. Povelje.

42 U tom kontekstu, nacionalni sud mora osobito provjeriti mogu li se poslovi koje je odnosna osoba stvarno obavila smatrati dijelom normalnog tržišta rada. U tu svrhu mogu se uzeti u obzir ne samo status i prakse CAT-a o kojem je riječ u glavnom postupku kao prihvatne ustanove i različiti aspekti ciljeva njegova programa socijalne skrbi nego i priroda i načini obavljanja poslova (vidjeti po analogiji presudu Trojani, EU:C:2004:488, t. 24.).

43 U tim okolnostima, odgovor na prva dva pitanja jest da pojam „radnika“ u smislu članka 7. Direktive 2003/88 i članka 31. stavka 2. Povelje treba tumačiti na način da može obuhvaćati osobu primljenu u CAT, poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku.

Treće pitanje

44 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 31. stavak 2. Povelje tumačiti u smislu da se na njega može pozivati u sporu između pojedinaca kako bi se osigurao puni učinak prava na plaćeni godišnji odmor i izuzela iz primjene svaka suprotna odredba nacionalnog prava.

45 S tim u svezi, dovoljno je utvrditi da se, kao što je to naglasio nezavisni odvjetnik u točki 23. svojeg mišljenja, članak 31. stavak 2. Povelje ne može kao takav primjenjivati *rationae temporis* na situaciju poput one u glavnom postupku.

46 Naime, zahtjev G. Fenolla u svezi s njegovim plaćenim godišnjim odmorom odnosi se na razdoblje koje prethodi datumu stupanja na snagu Lisabonskog ugovora i stoga datumu kada je Povelja stekla jednaku vrijednost kao Ugovori, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Ugovora o EU-u.

47 Stoga se na članak 31. stavak 2. Povelje ne može pozivati u sporu poput onoga o kojem je ovdje riječ.

48 Glede mogućnosti pozivanja na članak 7. Direktive 2003/88, koji se posebno odnosi na pravo na plaćeni godišnji odmor, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da, ako se nacionalno pravo ne može tumačiti u skladu s Direktivom – što je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi – na takav se članak ne može pozivati u sporu između pojedinaca, poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, kako bi se osigurao puni učinak navedenog prava na plaćeni godišnji odmor i izuzela iz primjene svaka suprotna odredba nacionalnog prava. Osim toga, u takvoj situaciji stranka oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije može se svejedno pozvati na sudsku praksu u presudi Frankovich i dr. (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428) kako bi eventualno dobila naknadu pretrpljene štete (vidjeti presudu Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 27., 42. i 43.).

49 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće pitanje nije potrebno odgovoriti.

Troškovi

50 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Pojam „radnika“ u smislu članka 7. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena i članka 31. stavka 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima treba tumačiti na način da može obuhvaćati osobu primljenu u centar za pomoć putem rada, poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku.

Potpisi